

ISSN 2524-0986

АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

ЖУРНАЛ

Выпуск 4(72)
Часть 2

Переяслав
2021

**АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ**

ВЫПУСК 4(72)

Часть 2

Апрель 2021 г.

ЖУРНАЛ

Выходит – 12 раз в год (ежемесячно)

Издается с июня 2015 года

Включен в наукометрические базы:

РИНЦ http://elibrary.ru/title_about.asp?id=58411

Google Scholar <https://scholar.google.com.ua/citations?user=JP57y1kAAAAJ&hl=uk>

Бібліометрика української науки

http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=journals

Index Copernicus

<http://journals.indexcopernicus.com/+++,p24785301,3.html>

Переяслав

Яблоков Александр Евгеньевич, Генералов Александр Сергеевич, Жила Таисия Михайловна (Москва, Россия)	
ПОВЫШЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ПУТЕМ РАЗРАБОТКИ И ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМ МОНИТОРИНГА ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ МАШИН	262
Yakubova Nafisa Odiljanovna, Omonqulov A'zamjon Shodmon o'g'li, Hayitboyeva Munajat Berdimurot qizi (Guliston, O'zbekiston)	
O'QUVCHILARDA – QIRQIMLAR HAQIDA TASAVVURINI OSHIRISHDA GRAFIK MAKETLARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	268
ИНФОРМАЦИЯ О СЛЕДУЮЩЕЙ КОНФЕРЕНЦИИ	273

УДК 625

Yakubova Nafisa Odiljanovna
o'qituvchisi,
Omonqulov A'zamjon Shodmon o'g'li
talabasi,
Hayitboyeva Munajat Berdimurot qizi
talabasi
Guliston davlat universiteti
(Guliston, O'zbekiston)

O'QUVCHILARDA – QIRQIMLAR HAQIDA TASAVVURINI OSHIRISHDA GRAFIK MAKETLARNING O'RNI VA AHAMIYATI

Annotatsiya. Qirqimlarning turlarini o'rganish, ularni chizmalarda qo'llanishini ko'rib chiqish hamda ularning qanchalik ahamiyatga ega ekanligini tushinish, o'quvchilarda qirqimlar haqida tasavvurini shakillantirish, shu orqali fikrlash doirasini kengaytirish va ularni tahlil qilish.

Kalit so'zi: Oddiy qirqim, frontal qirqim, gorizontal qirqim, profil qirqim, grafik faoliyat, diqqat, grafik maketlar, chizmalar.

Якубова Нафиса Одильжановна
преподаватель,
Аманкулов Азамжон Шодмон угли
студент,
Хайитбаева Муножат Бердимурот кизи
студент
Гулистанский государственный университет
(Гулистон, Узбекистан)

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГРАФИЧЕСКИХ РЕЖИМОВ У СТУДЕНТОВ - ПОВЫШЕНИЕ ВООБРАЖЕНИЯ РЕЗАНИЯ

Аннотация. В статье анализируется важность изучения типов графики и рисунков их использования в преподавании. В статье описаны методы формирования у учащихся компетентностей в том числе восприятия и самоанализа.

Ключевые слова: Нормальный сдвиг, фронтальный сдвиг, горизонтальный сдвиг, профильный сдвиг, графическая активность, графические макеты, рисунки.

Yakubova Nafisa Odiljanovna
lecturer,

Amankulov Azamjon Shodmon oğlu
student,

Hayitboyeva Munajat Berdimurot kizi
student

Gulistan State University
(Gulistan, Uzbekistan)

THE ROLE AND IMPORTANCE OF GRAPHIC MODES IN STUDENTS - INCREASING THE IMAGINATION OF CUTTING

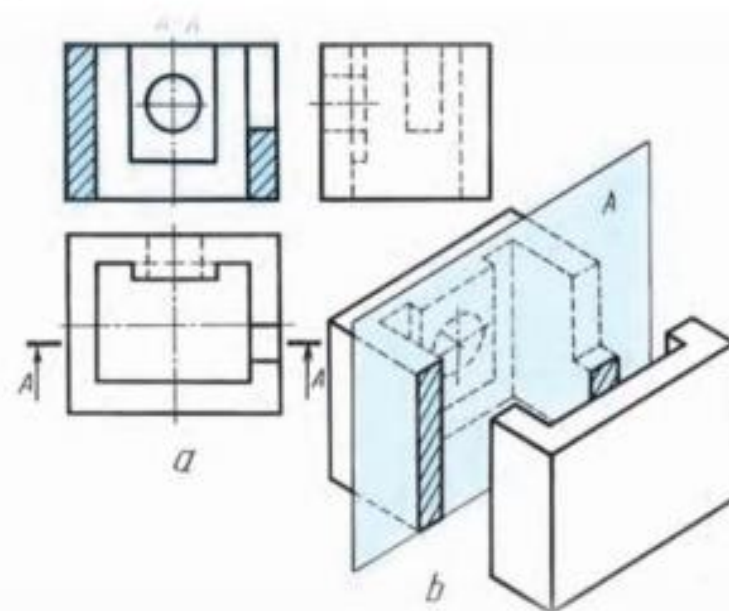
Annotation. *Studying the types of haircuts, analyzing their use in drawings and understanding their importance, forming students' perception of haircuts, thereby expanding their horizons and analyzing them.*

Key words: *Normal shift, frontal shift, horizontal shift, profile shift, graphic activity, attention, graphic layouts, drawings.*

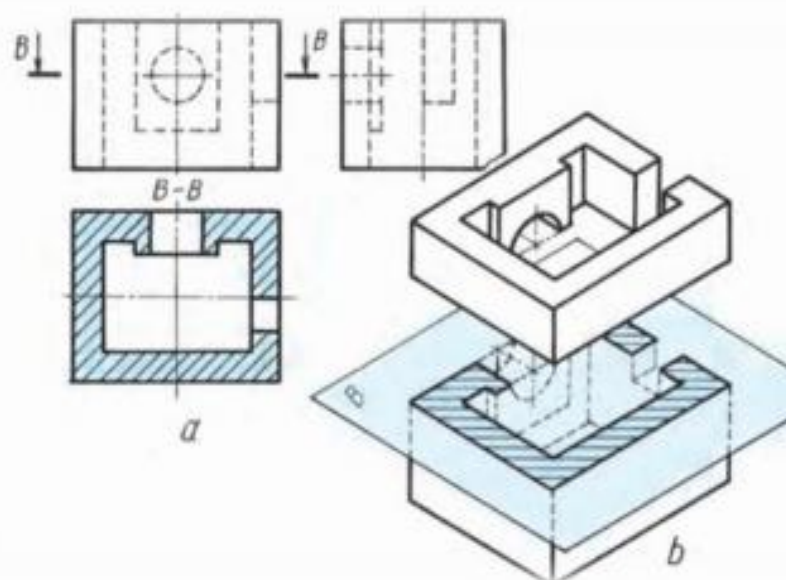
Xalq xo'jaligining turli tarmoqlarida qo'llaniladigan mashina va mexanizm datallarining ichki tuzilishi prizma, piramida, silindir, konus va shunga o'xshash geometrik jismlarning o'zaro birikmasidan iborat bo'lib, ularning sodda va murakkab chiziqlar hosil qiladi. Chizma geometriyada geometrik sirtlarning kesishish chiziqlarini oddiy va murakkablarga ajratib ko'rsatish qabul qilinganidek, detallarning ichki qismlarini tashkil qiluvchi kovaklar ham oddiy va murakkablarga ajratish mumkin. Shu sababli ta'lim jarayonida o'quvchilarga qirqimlarning oddiy va murakkablarga bo'lib o'rgatiladi. Texnik chizmachilikda qirqimlarning tasvirlash usullarini shakllantirish metodikasi, o'qituvchining doimo diqqat markazida turmoqda. O'quvchilarda qirqimlarni tasvirlash usullarini tarkib toptirish zarur. Chunki bunday tasvirlar texnik chizmachilikda katta ahamiyatga ega ekanligi va tajribalarning ko'rsatishicha qirqimlarni yasash jarayonida o'quvchilar ma'lum qiyinchiliklarga duch keladilar. Shu boisdan ham detallarning ichki qismlarini aniqlash bilan bog'liq bo'lgan grafik faoliyatdagi asosiy o'quv ishlarini belgilab olishi zarur.

Avvalo dars jaroyinini tashkil etishda o'qituvchi darsga puxta tayyorgarlik ko'rishi juda muhimdir. Chunki o'quvchilarini hozirgi davrda biron narsaga qiziqtirish yoki o'qitishda zamonaviy o'quv texnikalar, yangidan yangidan dars ishlanmalari, ko'rgazmali qurollar, darsga oid takrorlanmas grafik maketlarni o'rni kattadir. O'quvchilarga qirqimlar haqida ma'lumot berishda avvalo ularning darsga qay darajada tayyor ekanligini bilish zarur. Ya'ni psixologiyada o'quvchi darsni yaxshi o'zlashtirishda, yaxshi qabul qilishida uning ruyixiyatini o'rganish ham juda zarurdir. Bola darsni o'zlashtirishda ya'na bir muhim narsa, uning diqqat darajasi, fikrlashi, idrok etishi va tahlil qila olishi kabi xususiyatlarini bilish kerak. Ularda diqqat qanchalik yaxshi rivojlanganini uni to'g'ri yo'naltira olishi, ongiga qabul qilgan ma'lumotlarni qay darajada tasavvur qilishi, tahlil qila olishi juda ham muhimdir. Chunki qirqimlarni o'rganishda shu kabi xususiyatlar katta ro'l o'ynaydi. Endi o'qituvchi, o'quvchilarga qirqim haqida ma'lumot berishidan avval, qirqim o'zi nima? Qirqim – bizga nima uchun kerak? degan savollar bilan darsni tashkil etishi kerak. Nima uchun darsni bu tarzda olib borishning o'ziga hos sabablari mavjud.

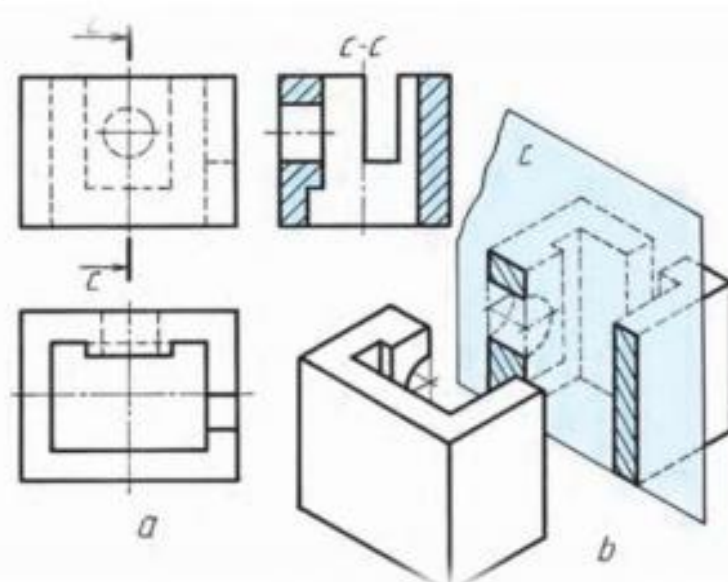
Psixologiyda shunday takidlab o'tilgan, ong juda g'ayri tabiiy xususiyatlarga ega. Ongga savol bilan murojaat qilinganda, ong avtomatik tarzda savolga javob qidira boshlaydi. Bu xususiyat esa o'quvchilarda fikrlash doirasini yanda kengaytirish va idrok qilishga olib keladi. Qirqimlar – detalning ichki qisimini aniqlash maqsadida “qirqim” deb ataluvchi shartli tasvirlash usuli qo'llaniladi. Detalning ichki ko'rinishi murakkabroq, ya'ni bir qancha sirtlardan tashkil topgan bo'lsa, chizmani o'qishni osonlashtirish maqsadida qirqimlar tatbiq qilinadi. Qirqimlar detalning ichki va tashqi qiyofasiga qarab qo'llaniladi. Detallarga qirqim qo'llash orqali ularning qanday xom ashyodan tayyorlanganligini ham bilib olish mumkin. O'quvchilarni detallarga qirqim berishga o'qitishdan oldin, ularga detalning qay tarzda tuzilganligi haqida o'rgatish lozim. O'quvchi detalni o'rgangandan so'ng, unga qirqim berish zarur yoki zarur emasligini aniqlab olishi kerak. Chunki detallarning tuzilishi har – xil bo'lgani sababli, qirqimlarning ham har – xil turlari mavjuddir. Bular oddiy qirqimlar (frontal qirqim, gorizontal qirqim, profil qirqim), og'ma qirqim, mahalliy qirqim, ko'rinishning yarmi bilan qirqimning yarmini birlashtirish, ko'rinishning qismini qirqimning qismi bilan birlashtirib tasvirlash, murakkab qirqim (pog'onali qirqim, siniq qirqim) lar kabi turlarga bo'linadi. Keling biz hozir oddiy qirqim va uning turlariga to'xtalib o'tsak. Detalning ichki tuzilishini aniqlash maqsadida bitta kesuvchi tekislik qo'llanilishidan hosil bo'lgan qirqim “oddiy qirqim” deyiladi. Kesuvchi tekislik, proyeksiya tekisliklaridan biriga parallel qilib o'tkazilsa, qirqim o'sha proyeksiyalar tekisligida tasvirlansa, o'sha proyeksiya tekisligi nomi bilan ataladi. Misol uchun kesuvchi tekislik frontal proyeksiyalar tekisligiga parallel bo'lsa bu tarzda qirqim o'z nomi bilan “frontal qirqim” deb ataladi. Shu kabi kesuvchi tekislik profil yoki gorizontal proyeksiyalovchi tekisligiga parallel bo'lsa bunday qirqim “profil qirqim” va “gorizontal qirqim” deb ataladi. O'quvchilaraga har bir qirqim turlari haqida ma'lumot berayotganda shu qirqimlarning grafik maketlari ko'rsatib o'tilishi lozim. Chunki o'quvchilar qirqimlarga endigina murojat qilmoqdalar, shuning uchun bu jarayonda grafik maketlarning ahamiyat kattadir. Ma'lumot eshitayotgan o'quvchi, eshitgan ma'lumoti haqida yanada tasavvurga ega bo'lishida, ma'lumotlarining hayotda qanchalik tog'ri qo'llay olishida grafik maketlarning o'rni kattadir. Shu orqali ularda qirqimlar haqida to'liq tushincha va tasavvur paydo bo'ladi. O'quvchilarning ayrimlari eshitish yoki ko'rgan narsasini tahlil qilish orqali tushinishi mumkin, shuning uchun ham dars jarayonini olib borishda o'qituvchining ijodkorlik qobilyati ham talab qilinadi. Misol uchun oddiy qirqimlar uchun yaratilgan maketlarni 1 – chizma, 2 – chizma, 3 – chizmalarda ko'rib chiqishimiz mumkin. Bu chizmalarning V, H, W proeksiyalovchi tekislik a) da, hamda yaqqol tasviri b) da qirqim ko'rsatilgan holatda berilgan. Ko'rinib turibdiki detallarni markazidan parallel holatda kesuvchi tekislik kesayotgani, ko'zga ko'rinalli darajada ajarlib turibdi. Kesuvchi tekislik, detalning ma'lum bir qismlariga ya'ni kesgan joyga qirqim qo'llanilgan. Bundan ko'zlagan maqsad o'quvchilarning tekislikda qirqim qay tarzda qo'llanilishi, yaqqol tasvirida esa qo'llanilgan qirqim to'g'ri yoki nato'g'ri bajarilganligini ko'rsatib beradi.

1 – chizma

2 – chizma

3 – chizma

O'quvchilarda qirqimlar haqida tushincha shakillangandan so'ng, ularga shu kabi qirqim talab qiladigan detallarni vazifa qilib berilsa ularda oddiy qirqimlar turlari haqida yanada yaxshi tasvur shakillandi. Bu tushintirishlar orqali o'quvchilarda qirqim nima ekanligini va qay hollatlarda qo'llanilish kerakligini o'rgatish mumkin. Endi o'quvchilar qirqim haqida tushinchaga ega bo'lgandan so'ng, ularga asta – sekin boshqa qirqim turlari haqida ma'lumot bersa bo'ladi. Chunki o'quvchilar qirqim nima ekanligi haqida ma'lumotga ega bo'lganligi sababli boshqa qirqim turlari tushintirilayotganda ular darsni qinlayman tushina olishi va yaxshi o'zlashtirib ketishiga turtki bo'ladi. Grafik maketlardan foydalanish orqali darsning sifati va samarasini oshirishiga yana bir bor iqror bo'ldik.

Xulosa o'rnida shuni aytib o'tish lozimki har bir dars jarayonida grafik maketlarning o'rni borligini, ular orqali o'quvchilarga sifatli va samarali bilim berish mumkinligi, hamda ulardagi darsga bo'lgan qiziqishini oshirishga katta hizmat qilishini ko'rdik. Grafik maketlar o'quvchilarning yanada fikrlash doirasini kengaytirishga darsni to'la qonli o'zlashtirishga, asosiysi ulardagai qirqimlar haqida tushinchasini shakillantirishga erishildi. Ularga darsni to'la qonli tushintira olganimiz sababli o'z oldimizga qo'ygan maqsadimizga erishdik deb ayta olishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'ZA – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojatnomasi. 2020 – yil 24 – yanvar
2. U. Abdullayev. Chizmageometriya va chizmachilik asoslari. 1999 – y.
3. "Umumiy o'rta ta'lim maktablarida chizmachilik ta'limi konsepsiyasi" 1995 – yil.
4. A. Umronxo'jayev. "Maktabda chizmachilik o'qitishni takomillashtirish" 1995 – yil.
5. I. Rahmonov A. Valiyev "Chizmachilik" 2011 – yil.
6. V. O. Gordon "Texnik chizmachilik asoslari" 1934 – yil.
7. V. I. Kuzmenko S. I. Dembinskiy " O'rta maktablarda chizmachilik o'qitish metodikasi" 1965 – yil.

СЕРТИФИКАТ

подтверждает, что статья:

«O'QUVCHILARDA – QIRQIMLAR HAQIDA TASAVVURINI OSHIRISHDA GRAFIK MAKETLARNING
O'RNİ VA AHAMIYATI»**Omonqulov A'zamjon Shodmon o'g'li**опубликована в журнале «Актуальные научные исследования
в современном мире» (ISSN 2524-0986) №(4)72 2021 год

Количество часов: 15 (0,5 кредитов ЕКТС)

глава оргкомитета,
канд. ист. наук, Олег Водяной

27.04.2021 г.

KA214244

г. Переяслав • Украина

СЕРТИФИКАТ

подтверждает, что статья:

«O'QUVCHILARDA – QIRQIMLAR HAQIDA TASAVVURINI OSHIRISHDA GRAFIK MAKETLARNING
O'RNİ VA AHAMIYATI»**Hayitboyeva Munajat Berdimurot qizi**опубликована в журнале «Актуальные научные исследования
в современном мире» (ISSN 2524-0986) №(4)72 2021 год

Количество часов: 15 (0,5 кредитов ЕКТС)

глава оргкомитета,
канд. ист. наук, Олег Водяной

27.04.2021 г.

KA214245

г. Переяслав • Украина

СЕРТИФИКАТ

подтверждает, что статья:

«O'QUVCHILARDA – QIRQIMLAR HAQIDA TASAVVURINI OSHIRISHDA GRAFIK MAKETLARNING
O'RNI VA AHAMIYATI»

Yakubova Nafisa Odiljanovna

опубликована в журнале «Актуальные научные исследования
в современном мире» (ISSN 2524-0986) №(4)72 2021 год

Количество часов: 15 (0,5 кредитов ЕКТС)

глава оргкомитета,
канд. ист. наук, Олег Водяной

27.04.2021 г.

KA214243

г. Переяслав • Украина